

Pecznyík Pál

Egy zárándok éneke

**Ébredés Alapítvány
Pécel, 2001.**

© Ébredés Alapítvány 2001
Minden jog fenntartva. „All rights reserved.”

Kiadja az Ébredés Alapítvány
Levél cím: 2119 Pécel, Pf. 17
Telefon: (28) 452-334

Felelős kiadó: Szabó László
Felelős szerkesztő: Margit István
Lektorálás: Latinovits Ágota
Borító: Éjféli Kiáltás Misszió

Készítette a Plantin Kiadó és Nyomda Kft.
Felelős vezető: Gollob Józsefné

ISBN 963 00 79933

Előszó

Pecznyík Pál életrajzát olvasva három dolog jut eszembe. Az első az, hogy húsz esztendőn keresztül egy fedél alatt laktunk, így egészen közelről láthattam, harcait, küzdelmeit. Benne élt a nagy gyülekezet forgatagában, ahol sokféle feladat, teher hárult rá. Kevés elismerést kapott, mégsem roskadt össze a próbák súlya alatt, a maga csendes, szelíd módján végezte a rábízottakat.

A második dolog, hogy csak most döbbsentem rá, hogy milyen nehéz élete volt, s mennyi mindennel kellett megküzdenie. Szegénység, nélkülözés, otthontalanság. Szinte gyerekfejjel kellett eltartania saját magát és családját, keményen kellett dolgoznia a betevő falatért. Saját otthonához is csak egészen idős korban jutott.

A harmadik, ami megdöbbsentett: ennek a sok terhet vállaló és hordozó embernek a derűje, amely a nehezezen átsegítette. Az áldás, Isten áldása, amely egész életútján végigkísérte! Az Úr volt vele és szereteteivel, s az Ő áldása van most is vele az egyedüllétben, vagy amikor éppen munkálkodik. Az áldás ad neki erőt a mindennapokhoz, a szelíd, csendes életnek, a még nyolcvan éven túl is végzett szolgálatokhoz, a versíráshoz. Verseivel – saját szavai szerint – „lelkeket akar menteni”, s minden alkalmat megragad, hogy közreadja őket. Konferenciákon, házi áhitatok alkalmával, beteglátogatáskor, vagy éppen az éter hullámain...

Költeményei azt a nagy fordulatok tükrözik vissza, amikor találkozott Jézus Krisztussal, akiben meglelte Urát és elfogadta Őt, mint személyes megváltóját. Bizonyágtételek ezek a Mindenhatóról, s útkészítők Jézus számára mindazok szívében, akik olvassák, vagy hallgatják őket. Sokan olvassák verseit, és hiszem, hogy sokan nyernek áldást most abból, hogy megismerhetik az embert, aki ezeket írta – a verseivel szolgáló zarándok, Pecznyík Pál élettörténetét is.

Budapest, 2001. Szentháromság ünnepe utáni 4. vasárnap

Gáncs Aladár
Evangelikus lelkipásztor

Amikor testvéreim biztatására úgy döntöttem, hogy megírom próbákkal tűzdelt életem krónikáját, tudtam, nem könnyű feladatra vállalkozom. Külön nehézséget jelentett, hogy én a „versek embere” vagyok, a rímfaragás számomra sokkal könnyebb mesterség, mint az események elbeszélő formában történő leírása. Azzal a reménységgel fogtam hozzá a feladathoz, hogy Isten segítségével talán másokhoz is közel tudom hozni azt a kegyelmet, ami az én életemet is megváltoztatta. Lesznek talán olyanok, akik bizonyágtételeim olvasása közben maguk is rádöbbennek arra, hogy Isten nélkül lehetetlen élni, s áldásul szolgálnak nekik soraim.

Történetem azzal kezdem, hogy nem volt könnyű az életem. Ugyanakkor, ha visszatekintek az eltelt nyolc évtizedre, amit ezen a földgolyón töltöttem, csodálatos élményekben és eseményekben volt részem. Az Úr olyan csodát cselekedett velem, ami csak kevés embernek adatott. Emberi műveltségemnek legalacsonyabb fokáról indultam el, hogy azután megtapasztalva sok-sok áldást elérkezhessek oda, ahol ma vagyok: Isten kegyelméből verseimet, írásaimat száz és száz ember hallgatja és olvassa az egész országban. Azért merem ezt így leírni, mert mindez nem az én érdemem: a versírás talentumával az én Megváltóm ajándékozott meg. Így hálaadással és alázattal vallhatom, hogy több mint háromezer vers megírásához kaptam az erőt és képességet. Tudom, hogy csupán méltatlan eszköz vagyok Teremtőm kezében, egy tollhegy, amelyet az Ő láthatatlan keze irányít. Isten dicsőségét csorbítanám meg, ha azt hinném, hogy bármit is magam erejéből értem el. Tudom, hogy az alkalmas voltom Istentől való. Megtérésemtől kezdve fokozatosan, lépésről lépésre vezetett és formált engem az Úr, s tudom, hogy Szentlelke által formálni fog engem halálom pillanatáig.

Visszaemlékezéseimben igyekszem a teljes valóságot leírni, hisz ha nem lennék őszinte, azzal mindenk előtt Mennyei Atyámat csapnám be. Úgy vélem, hogy aki több mint nyolcvan esztendő töltött el itt a földön, annak bőven akad mondanivalója embertársai számára. Életem homokóráján az idő perc-homokszemei megállás nélkül peregnek alá, s én egyre inkább már csak a lehullott homokszemeket látom. Azokat az esztendőket, amelyek már mögöttem vannak. Hogy az óra felső részében mennyi időm maradt még, azt egyedül az én Teremtőm tudja, akinek a kezében van az életem. Hiszem, hogy ő bölcsen intézi sorsomat, és amint megáldott egész életemben, el fog készíteni engem a hazamenetelre is. Csupán az a vágyam, hogy hívó szava ne találjon engem tétlenül!

**„Isten jelölte ki
Életem helyét,
Itt a vándorúton
Rövid idejét.”**

Életem története hasonlít a hegymászókéhoz, akik magas, meredek hegycsúcsok meghódítására vállalkoznak. Hitem alapján én is az örök élet fénylő csúcsai felé igyekszem. Rövid földi zarándokutam végeztével, a halál pillanatában feltáruul majd előttem a most még láthatatlan világ, teljes szépségében és ragyogásában – amely minden emberi képzeletet túlszárnyal. Ezt készítette Isten, drága örökségképpen, megváltott gyermekei számára. Áldott legyen az Úr, akinek kegyelméből és jóvoltából a hegy felé vezető keskeny út java részén már túl vagyok. Minden múló nappal egyre közelebb juthatok ahhoz az örökkévaló határhoz, amelynek elérése megtérésem óta egyedüli célom, s amelyre ráépítettem egész hívő életemet.

Most, amikor már csak néhány mérföld van hátra a mennyei Kánaán határáig, megállok egy pillanatra. Isten iránti mélységes hálával tekintek vissza a megtett útra, amely bár próbatételekkel és akadályokkal volt tele, ám naponta megtapasztaltam Édesatyám óvó és

gondoskodó szeretetét, vezetését. Földi életutam hasonlítható egy kicsiny hajóhoz, amelyet Isten áldott keze helyezett el az élet hatalmas óceánján. Hullámhegyek és hullámvölgyek váltogatták egymást, kicsiny és törekeny hajóm azonban több mint nyolcvan esztendeje egyenletes sebességgel halad az Isten által beállított pályán – a túlsó mennyei part felé. A két hasonlatban ugyanaz a cél szerepel: elérni az örökkévalóság fénycsúcsait, a dicsőséges aranypartokat, a mennyei hazát!

**„Igazolja majd egy
Bejegyzett szürke név,
Kiskőrös szülötte
Voltam s maradtam én.”**

Közvetlenül az első világháború után, a rosszemlékű őszirózsás forradalom idején születtem, a család első gyermekeként Kiskőrösön, 1919. november 18-án. Édesapám Pecznyik József, csizmadia mester volt, édesanyám Turák Ilona pedig háztartásbeli. Abban az időben édesapám a helyi önkéntes tűzoltóság tagja volt. Szüleim elbeszéléséből tudom, hogy mint fiatal házaspár akkor albérlőként a Muha család házában laktak, egy nádfedeles kis házban, amit azóta már lebontották. Később a Gál-féle házba költöztünk, innen már több emlékem maradt. A közelünkben lévő óvodába jártam, és nagyon szerettem kószálni. Minden áron világot akartam látni. Két alkalommal elkalandoztam hazulról, szüleim nagy ijedelmére: először a kiskőrösi Szarvas fogadóban leltek rám hosszas keresgélés után, másodszor egészen a város szélén lévő vasútvonalig merészkedtem. Itt a bakter éppen kint volt az őrház előtt, aki egy fánkot nyomott a kezembe, és visszairányított a város felé. Arra már nem emlékszem, végül hogyan kerültem haza, de arra igen, hogy édesanyám egy hosszú kötéllel az eperfához kötött, nehogy ismét elkalandozzam.

Még nem lehettem iskolás, amikor ismét költöztünk, ezúttal a városhoz közeli szőlőkbe, Alsókomaszációra, vagy ismertebb nevén Martinka-közbe. Ez egy meglehetősen hosszú utca volt a szőlőültetvények között. Az út mindkét oldalán borospincék és lakóházak sorakoztak. Igen sok volt errefelé a gyermek, a mi családunk volt az utcában a legnépesebb: öten voltunk testvérek. Volt ezen kívül még egy öcsém, de ő tizenöt hónapos korában meghalt. Lakásunkat egy borospincéből alakították át röviddel beköltözésünk előtt. Emlékszem, alig hogy beköltöztünk, édesanyám a városba ment vásárolni, engem pedig otthon hagyott a bezárt lakásban. Amíg távol volt, én sem tétlenkedtem. Mivel kicsiny szobánknak földes padlója volt, többször láttam, ahogy édesanyám egy locsolóedénnyel fellocsolja a padlót, hogy ne verjük fel a port. Én is utánozni akartam, és egy szakajtó korpát széthintettem, majd ezt követően a locsoló edénnyel fellocsoltam a padlót. Arra viszont nem gondoltam, hogy a vizes korpa úgy ragad majd a lábamra, mint a csiriz. Szegény anyám, amikor hazajött, nem dicsért meg szorgalmas munkámért. Egyszer majdnem halálos baleset áldozata lettem. Édesanyám kiment a közeli gémeskúthoz vízért, én pedig csendben utána osontam. Vesztemre éppen akkor haladt el a házunk előtt egy kétlovas szekér, és én valahogy a szekér alá keveredtem. Emiatt kórházba is kerültem, de Isten féltő szeretete megóvott a korai haláltól.

A húszas-harmincas években nagy volt a szegénység szerte az országban, így Kiskőrösön is. Az emberek nemigen vásároltak új lábbelit, csak a tehetősebbek engedhették meg ezt maguknak. Így édesapám csaknem munka nélkül maradt, meg kellett elégednie a régi lábbelik talpalásával, foltoztatásával. Sokan még ezért sem tudtak fizetni, így terménnyel, borral egyenlítették ki tartozásukat. Azokban az években sokat nélkülöztünk, bizony gyakran voltak kenyértelen napjaink. Szobánkban alig volt bútor, sőt édesapám is itt rendezte be a cipésműhelyét. Ez volt egyben az ebédlőnk, a nappalink és a hálószobánk is. Mivel csak két

ágy fért el benne, egyikben a szülők aludtak, a másikban mi, gyerekek. Csak úgy fértünk el, ha keresztbe feküdtünk. Télen édesapám már hajnali négy órakor felkelt, hogy elkezdje a lyukas cipők javítását. Mivel a szegénység és a munkanélküliség egyre nagyobb lett, mind kevesebb lábbelit hoztak hozzá. Emiatt kénytelen volt más munkalehetőség után is nézni. Eleinte egy kőműves mellett dolgozott, nyáron pedig a cséplőgéphez szegődött el napszámosnak, hogy megkeresse családjá számára a télirevalót.

**„Emlék-szárnyon
Szállhat múltba lelkem,
Ahol anyám
Éppen dajkál engem.”**

Amikor elértem az iskolás kort, szüleim a város szélén lévő vásártéri állami iskolába íratlak be. Édesanyám kézen fogva vezetett el az első tanítási napon, én pedig sírtam, mert nem akartam ott maradni az osztályban. Ennek ellenére hat éven át télen-nyáron minden nap meg kellett tennem a három kilométeres utat az iskolába és vissza. Télen sokszor sírva mentem haza az iskolából, mert annyira összefagytam. Kedves tanítóim Feuestaller Ferenc és Tóth Ilonka voltak. Nagyon szerettem olvasni, ezért az iskola könyvtárából sok érdekes könyvet, útleírást és életrajzkönyvet kikölcsönöztem. Különösen az Erdéllyel kapcsolatos könyveket, útleírásokat, szerettem, de nagyon érdekelt hazánk történelme is. Szegénységünk ellenére boldog és vidám gyermekkorom volt.

Talán tíz éves ha voltam, amikor egy humoros, ám csaknem tragikus esemény részese lettem. Nagyon szerettem játszani. Egyszer a gyermekcsereg éppen a házunk előtt hancúrozott, én viszont nem mehettem ki közéjük. A bölcsőben lévő húgomra kellett vigyáznom, mert szüleim munkába mentek. Nem volt kire rábíznom a kislányt, én viszont nagyon szerettem volna a pajtásaimhoz menni. Ezért azt találtam ki, hogy egy hosszú zsinort kötök a bölcső oldalára, így az utcáról is ringathatom a kis testvéremet. Ha már nem játszhatok – gondoltam – legalább nézem a játszótársaimat. A dolog azonban nem úgy sült el, ahogy azt én elterveztem. Ringatás közben egyszer csak nagy puffanást hallottam a szobából. Rémülten rohantam be, s akkor láttam, hogy a kicsi pólyás húgom ott hempereg a földön, és torkaszakadtából sír. Hála Istennek semmi baja nem történt, de ezek után soha nem mertem őt egyedül hagyni.

**„Születésemről fogva
Adós vagyok neked.
Bűn-adósságom oly nagy,
Le nem törleszthetem!”**

Örömmel gondolok vissza a gyermekkori szüretekre, amikor rokonok és szomszédok összefogtak, hogy mielőbb befejezzék a szüretet. Egyik ősszel – akkor még igen kicsiny voltam – anyai nagybátyám beletett a puttonyába és kivitt a szüretelők közé. A puttonyból csak a fejem látszott ki, volt hát nagy nevetés a szüretelők között.

Mint már említettem, nagyon szerettem barangolni. A felnőttektől hallottam, hogy a tőlünk mintegy tíz kilométerre lévő Páhi község szélén áll egy régi szélmalom. Furdalni kezdett a kíváncsiság, vajon hogy nézhet ki? A szüleim tudta nélkül felkerekedtem és elindultam Páhi felé a köves úton. Már nem emlékszem, mennyit gyalogoltam, de végül csak rátaláltam az öreg szélmalomra. Megcsodáltam hatalmas, rongyos vitorláit, de bemenni nem

tudtam. Arra nem emlékszem, otthon milyen fogadtatásban részesültem, de annyi bizonyos, hogy a csínytevéseink általában nem maradtak fenyítés nélkül.

Amikor egy alkalommal újra rossz fát tettem a tűzre, nagyon féltem a rám váró veréstől. Elhatároztam hát, hogy most aztán tényleg világgá megyek! Ezt akkor számomra még Kiskunfélegyháza jelentette. Nagyjából már tudtam, melyik irányba kell mennem, így elindultam toronyiránt. Áthaladtam Bócsán, ami egy nagy kiterjedésű dombos, homokos vidék közepén terült el, sok borókafenyővel és nyírfaligettel. Már sötétedett, amikor megékeztem Kiskunfélegyházára. A főtéren – nagy meglepetésemre – éppen egy cirkusz táborozott. Beálltam a bábéskodók közé, és néztem a káprázatos műsort. Amikor vége lett, kiballagtam a vasútállomásra, s ott töltöttem az éjszakát a váróteremben. Érdekes, hogy senkinek sem tűnt fel, mit keres itt ez a kislegény! Másnap reggelre már elpárolgott szívemből a félelem, a dac, és felülkerekedett bennem a honvágy. Elindultam hát vissza Kiskőrösre. Természetesen a kiskunfélegyházi kirándulást sem úsztam meg szárazon.

Az általános iskolában bizony nem tartoztam az eminens diákok közé. Tanulmányi eredményem a hatodik év folyamán is csak közepes volt. Jól emlékszem, hogy nyaranta, a vizsgák előtti napokban, édesapám kérésére elengedtek az iskolából. Dolgoznom kellett, hogy megkeressem a ruhámra valót. Édesapám elszegődött egy gazdához tehénpásztornak. Mivel az iskolai évet nem tudtam befejezni, az ötödik osztályt ismételnem kellett. Nem a gyenge bizonyítvány, inkább a mulasztások miatt.

Tanulmányaim hat esztendeje alatt rendszeres hitoktatásban részesültem. Hálás szívvel emlékszem vissza Fúria Zoltán hitoktató lelkészre, aki a keresztyén lelki életre oktató és a Biblia olvasására buzdított. Az volt a módszere, hogy a hittanórákon jól felelő tanulókat mindig egy paddal hátrább ültette. Feleleteim alapján általában az utolsó padba kerültem. Vasárnaponként és a nagyobb ünnepeken iskolánk tanulói istentiszteleten vettek részt, ki-ki a maga templomában. Már elemista koromban megkedveltem az oltár előtti énekes liturgiákat, amelyet lelkészeink szép csengő hangon énekeltek. Szomorúan kell bevallanom, hogy diákkoromban a lelki dolgok nem igen érdekelték, a hittant mintegy kötelességből tanultam meg. Ehhez nyilvánvalóan hozzájárult az is, hogy családunk nem ragaszkodott olyan buzgón a Szentíráshoz. Édesanyánk ugyan esténként, lefekvés előtt imádkozott velünk, de akkor mi azt nem vettük komolyan.

Amikor tizenkettedik életévemet betöltöttem, jelentkeztem a kiskőrösi evangélikus központi iskolába, konfirmációi oktatásra. A konfirmációi felkészítés több hónapon át tartott. Gyülekezetünknek akkor két parókus lelkésze volt: Dedinszky Gyula és Hulvej István. Ők foglalkoztak velünk. A konfirmációi vizsga Pünkösöd ünnepén volt a templomban. Jómagam kölcsönként ünnepi ruhában feszítettem a többiek között. Az ünnepség után átvonultunk a közelben lévő központi iskola udvarára, ahol egy nagy sátorban terített asztalok mellett vártak bennünket, tejeskávéval és kaláccsal. Emléklapot kaptunk (amely sajnos, elveszett az idők viharában) és egy-egy Újszövetséget. Kitoröhlhetetlen kép számomra Szabó Marianna diakonissza testvér alakja, amint rózsapiros, kedves arccal, fekete ruhában fehér főkötőben ott forgolódott közöttünk.

**„Borús egű gyermekévek...
Szívembe vág a fájdalom,
Midőn néha felidézlek,
Sírásba fül vidám dalom.”**

Az állami ünnepeken és az iskolai évváró ünnepélyen, mindig felvonultunk a főtéren álló Petőfi-szoborhoz. Különösen a március 15-i ünnepélyek voltak meghatóak, amikor kokárdákat tűztünk a mellünkre. Általában iskolánk kedves igazgatója, Szilágyi Frigyes

tartotta az ünnepi megemlékezéseket. Közben énekek és szavatok hangzottak el, az ifjúság pedig megkoszorúzta a nagy költő szobrát. Szinte kivétel nélkül mindig ott voltam ezeken az eseményeken. Mindig felejthetetlen marad a számomra az ipartestület dalárdájának fellépése, amelynek tagjai igen szépen tudtak énekelni.

Emlékezetesek voltak számomra még az iskolai majálisok is, a szücsi erdőben. Az erdő szélén volt egy nagy kiterjedésű pázsitos terület, ott töltöttük el az egész napot. Szépek voltak még az év végi tornaünnepélyek is, amelyet általában az iskolánk előtti vásártéren rendeztek meg. Egyébként a szünetekben is mindig itt rugdostuk rongylabdáinkat (a gumilabdát akkor még nem nagyon ismertük, ha létezett is, számunkra megfizethetetlen volt). Kedves emlékek maradtak még számomra a baptista gyülekezet imaházában tett látogatások, ahol gyakoriak voltak a különböző gyülekezeti alkalmak. Úgy kerültem oda, hogy utcánkban élt két baptista család, s az egyikből az aranyos Szidonka néni engem is mindig hívott a vasárnapi iskolába. Mivel akkor a mi gyülekezetünkben még nem volt vasárnapi iskola, szívesen mentem. Boldogan tanultam az aranymondásokat, s élveztem a nagy énekkar, illetve a fúvós- és vonós zenekar fellépéseit. Ezek felváltva szolgáltak a különböző gyülekezeti ünnepélyeken. Egyik ilyen nevezetes alkalom volt az is, amikor Molnár Mária misszionáriusnő ellátogatott a kiskőrösi baptistákhoz. A Pitilulu szigetén, a pápuák között végzett missziói munkájáról tartott élménybeszámolója, a mai napig kedves emlék maradt számomra!

Kiskőrösön rendkívül nagy hagyománya volt a szüreti jelmezes felvonulásoknak. A legények csikósruhában, árvalányhajas kalappal, szilaj paripákon, nagy ostorpattogatások közepette végigrobogtak a homokos utcákon, nagy porfelhőt hagyva maguk után. Utánuk stráfszekereken magyarruhás fiúk és lányok vonultak, vidám énekszóval. Igen szép látványos felvonulás volt ez. Mi, gyerekek inkább a menet végén kocogó cigánykordét követtük, ahonnan női ruhákba öltözött, kormozott arcú legények szórakoztattak bennünket.

Városunk határában volt egy nagy kiterjedésű nádas terület, amelyet mindenki csak így nevezett: a nagy rét. Édesapám téli időben sokat járt oda, nádat aratni. Részben saját szükségletre, részben pedig eladásra. Ezzel kapcsolatban van egy igen szomorú emlékem. Egyik ősszel édesapám sást vágott a kemencefűtéshez. Fuvarost fogadott, hogy a tűzrevalót hazaszállítsa, s az útra engem is magával vitt. Amikor megraktuk a szekeret, a tetejére egy kéve nádat tettünk, és mi ketten arra ültünk. A fuvaros vezette a lovakat, mert már erősen sötétedett. Az egyik emelkedőnél azonban a szekér kissé oldalra billent, apám és én pedig a nádkévével együtt lecsúsztunk a földre. Édesapámnak eltört a jobb keze, nekem azonban, hála Istennek, az ijedtségen kívül más bajom nem esett. Édesapám hetekig begipszelt karral járt, s nem tudott dolgozni sem.

**„Karácsony ünnepén
Eszmélj, óh világ,
Jézus tart meg, s nem a
Karácsonyfa-ág.”**

Bár szegények voltunk, a karácsonyaink azonban mindig meghittek voltak. Még karácsonyfánk is volt! Közvetlenül az ünnepek előtt a gazdák szekérszámra szállították Kiskőrösre a Bócsán kitermelt borókafenyőket. Ilyenkor kiálltam az útra a házunk elé, és a fuvarosoktól kértem egy fenyőt. Kaptam is, mert szinte minden alkalommal akadt egy-egy jószívű gazda, aki megajándékozott bennünket. Bár a borókafenyő túlevele eléggé szúrós volt, mégis nagyon örültünk neki. Szaloncukorra ugyan nem tellett, így kockacukrot csomagoltunk be színes sztaniol papírokba, s azt aggattuk rá. Néhány alma és dió is előkerült, sőt olykor még narancs, gyertya és csillagszóró is. Karácsony estéjén ablakunk alatt rendszeresen

megjelent egy idős szlovák bácsi, aki szlovák nyelven karácsonyi éneket énekelt. Szilveszter éjszakáján pedig az evangélikus templom tornyában minden évben felhangzott a tárogató óévet búcsúztató gyönyörű hangja. Az éjféltől csendben végighullámzott a város felett, sőt még a városon túlra is elhallatszott.

Az ünnepek alatt, a hosszú téli estéken összejöttünk a szomszédokkal egy kis beszélgetésre. Az esti holdvilágnál baktattunk libasorban az ismerősökhöz a másik dűlőre, olykor még az úgynevezett „öreg szőlőbe” is, ahol egy kedves baptista család házában rendszeresen voltak a téleesti bibliaórák. Többnyire a városi gyülekezetből jött ki egy-egy testvér, aki Isten igéjével szolgált. Mivel szerettem énekelni, sok szép éneket tanultam meg. Az igehirdetésekből nem sok minden maradt meg bennem, ám az alkalmak légköre valahogy mégis maradandó nyomot hagyott bennem.

A húsvéti ünnepek is mindig külön örömet jelentettek számomra. Utcánkból többen összejöttünk, fiúk, nagy locsolóúvegekkel, amelyeknek a szájára édesanyánk egy vékony fehér rongyot kötött, s azon keresztül locsoltuk meg a lányokat. Kalácsot, aprópénzt és festett tojásokat kaptunk ajándékba. Sajnos, abban az időben még szinte semmit se tudtam felfogni a feltámadás dicsőséges tényéből, életemben az igazi húsvét még sokáig váratott magára!

**„Itt jövevény,
Vándor vagyok,
Helyről-helyre
Sátorozó.”**

Anyai nagyapám nagybögős volt a városi népi citerazenekarban. Nyáron a Gacs-féle vásártéri vígadóban szórakoztatták a vendégeket, a téli hónapokban pedig lakodalmakba hívták őket muzsikálni. Így nagyapám elég gyakran hozott haza lakodalmast: örömkalácsot, süteményt, sőt olykor még néha húst is. Amikor a nagyszüleimnél voltam, mindig részesültem az efféle csemegékből. Gyakran jártam ki nagyapámhoz a Bodoglárban lévő szőlőbe, különösen a nyári szünetekben. Emlékszem, egyik alkalommal fordított-kása volt az ebéd. Nagyapám kivitte a pince elé a szolgafát, arra ráakasztotta a kis bográcsot, abba szalonnát és hagymát aprított, és alágyújtott a bográcsnak. Mikor a szalonna pirosra pirult, akkor hántolt kölest szórt rá. Végül az egész úgy nézett ki, mint egy rózsaszínű labda. Földre terített pokrócon, régi, festett cseréptányérból pléhkanállal ettük a finom kását.

Tizenkét éves sem lehettem még, amikor új fordulatot vett az életem. Attól kezdve magamnak kellett megkeresnem a kenyérre, ruhára valót. Elszegődtem hát tehén- és juhpásztornak az egyik gazdához. Meglehetősen vézna legényke voltam, a gémeskútból a vedret is alig bírtam felhúzni itatáskor. Cséplés után mindig jókat aludtam a tanya mögötti szérún lévő szalmakazal tetején. Reggelre még a harmat is belepte a takarómat. A következő évben egy távolabbi tanya-ra kerültem tehénpásztornak. Nagyon jól bántak velem, de ennek ellenére többször elfogott a honvágy. Még sírtam is, amikor egy alkalommal valamelyik húgom meglátogatott.

Amikor betöltöttem tizenkettedik életévemet, az akkori kormányrendelet szerint be kellett vonulnom levante-oktatásra. Az evangélikus központi iskola tágas udvarán gyülekeztünk, zászlóaljparancsnokunk, Mikus János volt. Azt, hogy mennyire szigorúan vették a foglalkozásokon való részvételt, bizonyítja az is, hogy ha valaki nem jelent meg, azt a csendőrök állították elő. A levante-foglalkozások a vásártéren voltak, minden szombat délután. Az évszázad levante-ünnepélyek és a különböző levante-versenyek különösen emlékeztetéseket voltak. A környék falvaiból is eljöttek a levanték. Zászló alatt, zenekar kíséretével vonultunk ki a vásártérre, díszlépésben haladtunk el az első világháború hősi halottainak állított emlékmű előtt.

**„Ha a betű
Életre kel,
Vagy porba sújt,
Vagy fölemel.”**

Gyorsan peregték az évek, s hamarosan én is a serdülőkorba érkeztem. Minden megváltozott körülöttem. Ekkor kezdtem el versírással is foglalkozni. Tizennégy esztendő lehettem, amikor az első versem megjelent valamelyik helyi újságban. Ma már sem a címére, sem a tartalmára nem emlékszem. Humoros, rövid kis verseket írogattam, sajnos, egyet sem őriztem meg belőlük.

Az általános iskola befejezése után vidéken munkát vállaltam, hogy fenn tudjam tartani magamat. Kemény évek voltak ezek, próbákkal és szenvedésekkel tele. Az egyik soltvadkerti gazdánál lettem juhásztor. Egy alkalommal, amikor a juhokat legeltettem, gazdám egyik haragos szomszédja rám támadt, és jól elvert az ostorával. Nyilván a gazdámon akart bosszút állni, csak éppen én lettem az áldozat. Később dolgoztam olyan gazdánál is, ahol a fősvény gazdasszony mindig elvette előlem az ételt, mielőtt az étkezést befejeztem volna. Máshol az istállóban kellett aludnom, a lovak között. Meglehetősen kétes tisztaságú takarót kaptam, éjjelente a férgek egész serege lepte el testemet. Munkaadóm nem sokat törődött velem, késő ősszel már dér lepte el a tájat, de még mindig cipő nélkül járatott. Életemnek ezt a korszakát később versben is megörökítettem:

Szegények Golgotája!

*Mikor én még tízévesen
Juhok után jártam,
Meváltómhoz hasonlóan
Jászolágyon háltam.
Testemet férgek szívták,
De valahogy túléltem,
A szegények Golgotáját,
Azonban megismertem.
Nem volt azon kereszt-oltár,
Csak szegények sátra,
Vér helyett könnypatak folyt,
Aki ott volt, látta.*

*Mikor a poros utcákat,
Százévrével járták,
Nélkülöző, sovány arcú,
Éhes, rongyos párák.
Volt szegénység, fagyoskodás,
Nélkülözés bőven.
Éhes vagy-e? Akkor senki
Nem kérdezte tőlem.
Éveken át több gazdának
Ettem cselédkosztját,
S végigjártam a szegények
„Via Dolorosáját!”*

*Dér lepte a földet, de még
Cipő nélkül jártam,
És az egyik fagyos éjjen,
Mefagyott a lábam.
Mindezeket – gránit helyett –
A szívembe véstem,
Hogy ősz fejjel se feledjem
Tisztos szegénységem.*

A negyvenes évek elején valahol Bácskában dolgoztam egy gazdánál, akinek egy alkalommal véletlenül nagyobb kárt okoztam. Emiatt az okozott kárt levonta amúgy is csekély fizetésemből. A dolog annyira elkésérített, hogy elhatároztam, öngyilkos leszek. Egy nagyobb adag altatószert vettem be, azzal a szándékkal, hogy örökre elalszom tőle. Hála az Úrnak, csupán annyi történt, hogy két napig egyfolytában aludtam. Néhány nap múlva meglátogatott Fischer Ignác barátom, akivel elhatároztuk, hogy elmegyünk Pécsre munkát vállalni. Miután gazdámnál felmondtam, útnak indultunk Pécs felé, gyalogosan. Mohácsnál komphajóval keltünk át a Dunán, éjszakára pedig egy uradalmi major pajtájában szálltunk meg. Amikor másnap estefelé megérkeztünk Pécsre, jelentkeztünk a Bányavállalat irodájában, munkásfelvételre. Fel is vettek bennünket, mégpedig felszíni fejtésre. Hihetetlenül nagy fizikai megerőltetést jelentett a számunkra ez a munka, balesetveszélyes is volt, ezért három nap múlva ott hagytuk az egészséget és visszatértünk Bácskába.

**„Bölcső-koporsó közt zajlik
Itt az ember élete.
Életútján – menetközben –
Ritkán zendül éneke.”**

Ifjúságom éveiben közmunkák folytak Kiskőrösön, amelyeken gyakran részt vettem. Tizenhét éves lehettem, amikor édesapám súlyosan megbetegedett. Egész nyáron otthon feküdt, így a családról való gondoskodás terhe teljesen rám nehezedett. Az aratás után egy cséplőgép mellé szegődtem el, hogy megkeressem a télire valót, a kenyérgabonát. Itt egy kisebb baleset is ért. Egyik reggel a szérús gazda lovai mellett mentem el, s nem tudtam, hogy az egyik nagyon harapós. Amikor odaértem, fogaival belemart a vállamba, majd a lucernás kosárba lökött. A seb nagyon vérzett és fájt is, de nem tudtam pihenni, rövid szünet után folytattam a munkát. Komoly következményei nem lettek, de a harapás nyomait még sokáig viseltem a vállamon.

Ősszel ismét közmunkán voltam Kiskőrösön. Estefelé, amikor fáradtan hazafelé tartottam, anyai nagyanyám jött elém. Láttam rajta, hogy valami nincs rendben, mert nagyon szomorú volt. Közölte velem, hogy édesapám meghalt. Mindössze harminckilenc esztendő volt. A temetési szertartást Hulvej István lelkész végezte. Nagyon sokan kísérték el utolsó útjára, mert szinte mindenki ismerte őt a városban. Valamennyien tudtuk, nagyon nehéz napok várnak ránk. Én alig múltam el tizenhét éves, a legkisebb húgom pedig még a kilencedik évét sem töltötte be. A következő nyáron mi hárman, idősebb testvérek munkát vállaltunk vidéken, és csak két kisebb húgunk maradt otthon édesanyánkkal.

1938-ban Soltszentimre határában, egy hívó baptista családnál dolgoztam. Engem azonban akkor is fűtött a kalandvágy. Hamarosan felmondtam a szolgálatomat, és elhatároztam, hogy felutazok Budapestre. Szerettem volna végre látni a fővárosunkat, a Gellért-hegyet. Kora reggel kimentem a vasútállomásra, és jegyet váltottam, így már a reggeli órákban a Keleti pályaudvaron voltam. Nem tudtam, hogy merre van a főútca, s mivel eléggé

zárkózott természetű voltam, senkit sem mertem megkérdezni. Ehelyett elindultam arra, amerre a legtöbb ember ment. Ez viszont a Kerepesi út volt. Már dél is elmúlt, mire az északi vasúti összekötő hídra értem. Onnan tűnt fel előttem a Gellért-hegy. Életemben ekkor láttam először hegyet, hisz az Alföldön legfeljebb kisebb dombokat láthattunk. Mire felkapaszkodtam a Citadellához, a nap már lemenőben volt. Lenéztem a városra, s eléem tárult egész Pest. A fényreklámok százai tükröződtek vissza a sötétségben. Azonnal megakadt szemem a távolban a Keleti pályaudvar boltíves főhomlokzatán. Így azután toronyiránt indultam el, az Erzsébet-hídon keresztül. Csak késő éjjel futott be a vonatom Kiskőrösre. Édesanyám nagyon meglepődött, hogy ilyen váratlanul toppantam be. Főként úgy, hogy nem is sejtette, milyen kirándulásra vállalkoztam.

**„Mint kis törpe jártam árván,
Sokáig e földi pályán,
Sokszor fület-tépő zajban.
Segítség! Sikoltott ajkam.”**

A nagy dunai árvíz Kiskőrösön is éreztette hatását. Olyan magas volt a talajvíz, hogy szigetelés nélküli kis családi házunk romba dőlt. Ettől kezdve évekig kényszerlakásokban éltünk. Nem egyszer borpincében, sőt éléskamrában húztuk meg magunkat. Voltunk a városban nagyszüleimnél, máskor viszont kint a szőlőkben táboroztunk le. A tél folyamán egyik barátommal munkát vállaltunk Orgovány határában, egy módos gazda tanyáján. Szállásunk egy kisebb mellékhelyiség volt. Egyik éjjel arra ébredtünk, hogy az egyik fala kidőlt. Riadtan ugrottunk talpra, és igyekeztünk kijutni, mielőtt teljesen ránk rogya. Ám bármennyire is iparkodtunk, az egyik ajtó szemöldökgerendája így is a földre döntött. Hála Istennek, komolyabb bajom nem esett, csak egy kicsit megütöttem magam.

Nyáron Kaskantyú községbe szegődtem el, egy tehetős úriember gazdaságába. Egyik nap azt a parancsot kaptam, hogy este vezessem ki a lovakat a legelőre, és reggelig vigyázzak rájuk. Alig értünk ki azonban a legelőre, nagy borulás jelent meg az égen, távolból pedig sötét viharfelhők közeledtek. Nem sokára eleredt a zápor, egyre jobban dörgött, villámlott. Még jó, hogy induláskor egy vízhatlan ponyvát magamhoz vettem. Alá bújtam, és onnan figyeltem az állatokra. Sok hasonló élményben volt még részem, az Úr azonban mindezekben megőrzött. Én még akkor nem tudtam, hogy terve van velem!

1941 tavaszán egy bácskai uradalomban dolgoztam. Akkor rohanták le a német csapatok Jugoszláviát. Felettünk szálltak el a német bombázók, Belgrád felé tartottak halálos bomba-terheikkel. A szerb főváros bombázásakor alattunk is megrengett a föld. Azon a nyáron besoroztak katonának. Augusztus 1-jén Kalocsára vonultam be a 20/2-es gyalogezred kötelékébe, mint lövész. Rövid, néhány hetes kiképzés után néhány bajtársammal együtt Hódmezővásárhelyre vezényeltek, a városi honvéd-kiegészítő parancsnoksághoz. Nem sokáig voltunk itt, szeptember 12-én már Kőrösmezőn, hazánk akkori határán találtuk magunkat. Akkor még Kárpátalja Magyarországhoz tartozott. Csak rövid ideig tartózkodtunk itt, s már bokáig érő hó volt, amikor századunkat Ukrajnába irányították, közvetlenül a harcoló alakulatok mögé. Egészen Vinicáig vonultunk gyalogszerrel, ahol kemény tél várt ránk.

Egyik éjjel nekem kellett örködnöm a város főterén lévő századparancsnokság előtt. Könnyű nyári öltözetben, mínusz 39 fokos dermesztő hidegben strázsáltunk. Ráadásul az őrparancsnok elfelejtett leváltani, s két óra helyett négy órán keresztül ácsorogtam az épület előtt. Amikor végre csonttá fagyva beléptem a fűtött örszobába, a szemeimet nem bírtam kinyitni, a füleim pedig fehérek voltak. Isten kegyelme őrzött meg a fagyhaláltól, de utána még hosszú évekig hordtam testemen szomorú nyomait.

Századunkat 1942 tavaszán Kijevbe, Ukrajna fővárosába vezényelték, ahol egészen augusztusig állomásoztunk. A nyár végén szereltem le, a tisztemmel, Drágosy Richárd főhadnaggyal. Kedves idős bácsi volt, Szegedről vonultatták be. Együtt utaztunk egészen hazáig. Többnyire a hátszágban voltam, de így is láthattam a véres háború pusztító nyomait. Ukrajna területén szinte mindenhol az elesett magyar és német katonák sírhalmaival találkoztunk, sírjelként gyakran csak a rohamsisakjukat tűzték oda. A nagyobb szörnyűségekől megőrzött engem az Isten.

Távollétem alatt, édesanyám sok fáradtsággal felépítette romba dőlt házunk helyén az új, valamivel tágasabb otthonunkat. A ház kívülről sokáig nem volt bevakolva, de már azon a nyáron be tudott költözni a testvéreimmel. Én csupán szerény zsoldommal tudtam őket segíteni.

**„Isten választott ki,
Így szent népe vagy,
Vigyázz, hogy mindvégig
Az üdv útján haladj.”**

Miután leszereltem, Pestre mentem munkát keresni. Egy építkezésnél lettem segédmunkás, de nem sokáig dolgoztam itt, még azon az őszön visszatértem Kiskőrösre. Egy napon felkerestem az evangélikus lelkészi hivatalban Kiss György, akkori parókus lelkészt. Hosszan elbeszélgettünk, végül azt javasolta, hogy jelentkezsek a nagytarcsai Tessedik Sámuel paraszt-népfőiskolára. Rövid töprengés után elfogadtam ezt a lehetőséget, s novemberben már az iskola növendéke lettem. A népfőiskola tanulóinak létszáma 18-20 fő volt. Igazgatónk, Darnay Ferenc evangélikus lelkész, maga is fiatal embernek számított. Családja nem lévén minden idejét nekünk szentelte, nagy szeretettel és türelemmel tanítgatott bennünket. Áldott heteket és hónapokat tölthettünk ebben a kis lelki közösségben a második világháború kellős közepén. Hétféteken gyakran kirándultunk a környező falvakba: Csövérra, Ikladra, a Galga völgyébe. Igazgatónk ilyenkor igehirdetéssel szolgált a vendéglátó gyülekezetben, mi pedig élménybeszámolókat tartottunk. Egy alkalommal Budapestre is elmentünk, és megnéztük a város nevezetességeit.

A népfőiskolán több lelkész és tanár okított bennünket, többek között Sztehló Gábor és Győri János is. Nagyon szerettük őket. Igazgatónkat, mivel főhadnagyi rangja volt, többször behívták katonai szolgálatra. Ilyenkor mindig valaki más helyettesítette őt. Egy alkalommal a Fébé Diakonissza Egyesülettől jött hozzánk egy diakónus testvér, aki különös jelenségnek számított fehér hajával és bajuszával. Kozma Ferencnek hívták, diakónus volt, de mindenki csak Ferenc testvérnek szólította. Ő tartotta nekünk a reggeli és az esti áhítatokat. Népfőiskolánk egyik kötelező tantárgya a bibliismeret volt, ám ezt eddig nem nagyon vettem komolyan. Ettől fogva rendszeresen olvastam a Bibliát.

A Ferenc testvérrel való találkozás fordulópontot jelentett az életemben. Mély barátságot kötöttem vele, ő pedig rendszeresen ellátott könyvekkel. Egy alkalommal egy különös könyvet adott nekem, ez volt a címe: „Az ember Fiának napjaiban”. Egy komoly hívő német lelképásztor írta. Olyan megrázó módon ecsetelte benne Jézus Krisztus második eljövételét, hogy azt hittem, ez a világraszóló esemény már megtörtént, csak én itt maradtam valahogy az elkárhozottak között. Később tudtam meg, hogy ez a történet csupán egy vízió volt a jövőt illetően. Mindinkább a lelki dolgok felé fordultam.

Lassan elérkezett a Népfőiskola évzáró ünnepélye. Erre az ünnepi alkalomra írtam egy verset, de csak a címe maradt meg bennem: „A tavasz ébredése”. Fel is olvastam a népes hallgatóság előtt. Nagyon sokan voltak, az első sorban személyesen Bárdossy László ex-miniszterelnök ült, az országos levante-főparancsnok és még sokan mások.

Mivel Kozma Ferenc diakónus testvér sokat beszélt nekem a Fébé Egyesület munkájáról, elhatároztam, hogy én is belépek közéjük, mint diakónus növendék. A Fébé Egyesület vezetősége 1943. március 31-én vett fel engem a tagjai sorába, s azonnal be is vonultam az Anyaházba. Ezzel életemnek egy szakasza zárult le, hisz korábban főként a testi dolgok foglalkoztattak, most viszont egyre inkább a lelkiek. Amíg eddig az élvezetek hajhászása, a bűnben való elmerülés jellemezte életemet, amelyek annyi fájdalmat és szenvedést okoztak nekem, most Krisztus lett számomra a legfontosabb.

Hálás szívvel köszönöm meg Mennyei Atyámnak, hogy hitetlen koromban sem feledkezett meg rólam. Bár sok nyomorúságon és próbán vitt keresztül, sohasem hagyott cserben. Talán azért is, mert célja volt még az életemmel. Övé legyen minden hála, dicséret és dicsőség!

**„Uram, segíts engem
Veled járnom híven,
Ne engeddd, hogy rosszra
Hajoljon a szívem!”**

A Húvösvölgyben levő Anyaház lett tehát az új otthonom, mégpedig nyolc esztendőn keresztül, előbb, mint növendékként, később jelöltként, végül, mint próbatestvér. Nagyon sok lelki áldásban volt részem ez idő alatt! Piliscsabai központunkban, a Béthelben nyáron át egymást érték a különböző lelki konferenciák, olykor több száz résztvevővel. A résztvevők legtöbbször vonaton érkeztek. Bőszoknyás falusi asszonyok, leányok, hátukon nagy batyukkal, énekszóval jöttek fel az állomásról. A konferenciák előadói főként lelkészek voltak, olykor külföldről is, Németországból, Finnországból. Egyesületünknek volt egy énekkara, amelyben én tenor szólamot énekeltem. Nagyon sok szép lelki éneket, halleluját tanultunk meg és adtunk elő!

Diakónus éveim alatt két alkalommal hívtak be katonai gyakorlatra. Először 1943 szeptemberében kaptam meg a behívót. Ekkor Kalocsán kellett jelentkeznem az ezredemnél, ahonnan rövidesen Bácskába vonultunk, Palánka lett a székhelyünk. Mivel akkor már hitben jártam, természetesnek tűnt, hogy a Bibliámat is magammal vigyem. Sőt nemcsak, hogy magammal vittem, hanem olvastam is belőle, amikor csak lehetőségem volt rá. A bajtársaim emiatt gyakran kigúnyoltak, s elneveztek bibliásnak.

Századparancsnokunk egy parasztsaládból származó főhadnagy volt, aki sokszor embertelenül bánt velünk. Minden vétséget keményen megtorolt, ezért féltünk tőle. Egy alkalommal, orvoshoz mentem, s színlelt betegségre hivatkozva próbáltam felmentést kérni a gyakorlat alól. Bár a felmentést megkaptam, később őszintén bevallottam a parancsnokomnak, hogy lógni próbáltam. Mindez nem hatotta meg, sőt kiköttetett, ami igen nagy fájdalommal járt. Ez lett a büntetése a hazugságomnak. Hála Istennek, ezt követően nem sokára hazaengedtek.

**„Krisztus hívó katonája
Nem egyedül vívod harcod,
Ne félelmet: bátorságot
Sugározzon mindig arcod!”**

1944 nyarán már Pesten dolgoztam, a Fébé könyvkereskedésében. Ebben az időben tűntek fel fővárosunk egén az amerikai nehézbombázók, a liberátorok. Egy szőnyegbombázás alkalmával a Damjanich utcai óvóhelyre menekültünk. Itt sereglett össze az egész utca népe.

A fűlsiketítő robbanások közepette, amikor mindenkin úrrá lett a félelem, egyszer csak felcsendült Pásztor Pál evangélikus lelkész hangja, aki az ott lévők buzdítására elkezdett énekelni: „Mennyben lakó én Istenem, vedd füledbe dicséretem.” Először csak egyedül énekelt, majd mind többen csatlakoztak hozzá, akik ismerték az éneket. Valóságosan is megtapasztaltuk, hogy Isten ott tartotta védő és oltalmazó kezét felettünk. Bár a robbanások során a mi óvóhelyünk is megremegett, senkinek nem esett semmi baja.

1944 őszén ismét behívtak Kalocsára. Október 15-ére kellett bevonulnom. Akkor már közel volt a front, és Kiskőrösről már nem lehetett Kalocsa felé vonattal utazni. Így a harminc kilométert gyalog kellett megtennem. Amikor beléptem a laktanya kapuján, akkor tudtuk meg, hogy Horthy Miklós kormányzó fegyverszünetet rendelt el. Alig múlt el néhány óra, már érkezett is a hír, hogy Szálasi Ferenc átvette a hatalmat, s folytatni kívánja a háborút. Nem vezényeltek ki a harctérre, hanem a frissen bevonuló újoncokkal kellett foglalkoznom. Oktatóként fegyvert nem kaptunk, csak egyszerű derékszíjat. Beosztottjaim között nagyon sok erdélyi gyerek volt, de akadtak közöttük idősebbek is. Palencsár Szilárd például egy nagydarab székely ember volt, aki állandóan arról panaszkodott, hogy mennyire éhes. Mivel jóval korosabb volt tőlünk, magunk között csak Palencsár bácsinak szólítottuk. Nagyon megsajnáltam őt, s ha csak tehettem, megosztottam vele szűkös kenyéradagomat.

Ahogy egyre közeledett a front, mindig nyugatabbra húzódtunk a szovjet csapatok elől. Gyalogosan vonultunk, teljes menetfelszerelésben. Ismeretlen falvakon, városokon haladtunk át, rövidesen elértük Pozsonyt, majd Bécset is. 1945 áprilisában, egy Hochdorf nevezetű bajor hegyi falucska közelében amerikai fogságba estünk. Katonai teherautókon szállítottak bennünket egy közeli városba, Khámba, ahol egy mezőn kialakított fogolytáborba. Legalább harmincezer embert zsúfoltak össze a szögesdrótok mögött. Volt itt mindenféle náció, a legtöbbjük sorkatona. Egy hónapig voltunk a szabad ég alatt esőben, hóban, fagyban. Ekkor tanultam meg állva aludni, ugyanis egész éjjel esett az eső, tocsogtunk a sárban, lefeküdni képtelenség volt. A lágerből később kisebb táborokba szállítottak át bennünket, és ahol már tisztességesebb körülmények között élhettünk. Élelmezésünk sokat javult, ennek ellenére rövidesen has- és fejtífusz gyanújával kerültem a hadikórházba. Betegségem súlyosabb volt, mint gondoltam, de a német katonai orvosok mindent megtettek gyógyulásom érdekében; pedig, mint utólag elmondták kevés remény volt az életben maradásomra.

Abban az időszakban a nálam lévő kislakú Bibliámat négyszer tudtam átolvasni. Három hónapig feküdtem a hadikórházban, majd a regensburgi barakklágerbe kerültem. A tábor kapuja 1946 tavaszán nyílt meg előttem, szabad ember lettem. Egy hadifoglyokat szállító szerelvényvel érkeztem meg Magyarországra, 1946. április 27-én. Az itt állomásozó amerikai katonák a komáromi földvárba kísérték bennünket, ahonnan a szükséges formai dolgok elintézése után indultunk Budapestre. Utam a FÉBÉ hűvösvölgyi anyaházába vezetett, ahol folytattam a megkezdett lelki szolgálatot.

**„Akit Jézus küld ki
A munkamezőre,
Annak végig Ő lesz
Oltalma és őre!”**

1946 nyarát ismét Piliscsabán, a Béthelben töltöttem el, ahol újraindultak a különféle konferenciák. Talán ebben az időben még többen jártak ide, mint korábban. Itt találkoztam Keveházi Ottmár, nyugdíjas evangélikus lelkésszel, aki nagy hatással volt rám. Sokat beszélgettünk, és ő volt az, aki megtanított arra, hogy nem elég felszínesen ismerni az ígét, hanem el kell jutni annak mélységeibe is. Egész nyáron együtt dolgoztunk a kertben és a fakitermelésben. Ekkor már ismét foglalkoztatott a versírás, sajnos azonban csak kevés

próbálkozásom maradt fenn ebből az időszakból. Egyik alkalommal fűvet kaszáltunk Ottmár testvérrrel Piliscsaba határában. Annyira megihletett a táj és Isten közelsége, hogy ezt versben is megörökítettem. Hála az Úrnak, ezt már sikerült megőriznem:

Lila virágok

*Felhős ég alatt, zöld rét bársonyán,
Lila virágok mosolyognak rám.
Nem is sejtik, hogy közöttük állok,
És a halál keze nyúl már utánuk.
Harmattól csepeg acélos kaszám,
Amint fű, virág rendre hull nyomán.
Füvekről csepeg harmat tengere,
Mintha fűszálak vére ömlene.
Vándor fellegek, kövér könnye hull,
Mintha siratnák fűvet, mely kimúl
Míg fűben kaszám vészesen suhog,
Lila virágok, rátok gondolok.
Mily szépek vagytok, tiszta életek,
S meg kell halnotok, el kell égnetek.
Odakerültök, ahová a tövisek,
Szép ruháitokat tűz emészti meg.*

*Istenem, én is előtted állok,
S nézel engemet, mint én a virágot.
Halál kezével, ha letépsz engem,
Az örök tűzre, óh ne vettessem!
Mint én virágot, szánj meg engemet,
S vegyed magadhoz árva lelkemet.*

Egyesületünknek volt fenn a Mátrában, Bagolyirtáson egy kis üdülője. Amikor ezt az üdülőt birtokba vettük, nagyon elhanyagolt állapotban volt. A vezetőség úgy határozott, hogy Kozma Ferenc testvért és engem hosszabb időre felküld ide, hogy hozzuk rendbe az épületeket és azok környékét. Amíg a munkát végeztük, szállásunk a közelben lévő Glatz-féle üdülőben volt. Később is gyakran megfordultam erre s mindig rácsodálkoztam a tájra. Gyönyörködtem a hegyek szépségében, rabul ejtett az erdő zöld titokzatossága, a vadvirágok tarkasága, az ég kéksége és az alacsonyan szálló fellegek hullámzása. Télen vakítóan csillogott a hó a fenyőfák ágain, és szikrázott a napsugár a hegycsúcsokon.

**„Didergő lelkünk is
Meleg tavaszra vár.
Melengsd lelkünket,
Mennyei napsugár!”**

Az üdülönk három házból állt: két nagyobb és egy kisebb. Az egyik házban alakítottuk ki a szálláshelyeket, a középső lett a konyha és az ebédlő. A harmadik épületben az üdülő személyzete lakott. Mindez 860 méter magasságban volt tengerszint felett. A telkén volt hazánk legmagasabban fekvő gémeskútja. A kristálytiszta jéghideg víz gyakran nyújtott felfrissülést a nyári hőségben. Egy forrás is volt a közelben, amit Jákób forrásának nevezetünk

el. Az intézmény vezetőjévé egy diakonissza testvért neveztek ki. Télen-nyáron jöttek ide vendégek, főként egyházi emberek, de mások is. Naponta tartottak áhítatokat, amelyeken a vendégek is részt vettek. Gyakran megfordultak itt olyan beteg és idős diakonissza testvérek, akik pihenésre vágytak. Én a kerti munkákért voltam felelős, illetve segédkeztem a vendégek fogadásában. Leginkább nekem kellett fogadnom az érkezőket Mátraszentimrén, vagy a fallóskúti megállóban azokat, akik Pásztó felől jöttek.

Szabad időmben sokat kirándultam. Bejártam a Galyatetőt, a Kékest, Mátraházát, voltam lenn a Csörgő pataknál, szinte az egész környéket ismertem, mint a tenyeremet. Egy alkalommal Gyöngyösre is elmentem, mégpedig gyalog, toronyiránt. Visszafelé is gyalog jöttem, gyönyörködtem a táj szépségeiben. Többször megesett, hogy szarvasokkal találkoztam, olykor egészen közel merészkedtek. Máskor vaddisznókra bukkantam, amint éppen malacikkal bóklásztak a fák között. A hatalmas erdő sűrű csendje rendkívül nagy hatással volt rám, és gyakran inspirált arra, hogy rímekbe foglaljam érzéseimet, gondolataimat. Így született itt több versem.

Bagolyirtáson ismerkedtem meg Simkó Erzsébet próbatestvérral, akivel éveken keresztül együtt szolgáltunk. Kapcsolatunk később még inkább elmélyült, végül ő lett az, aki társam lett földi zarándok utamon. Egyesületünk felosztását követően – 1951 őszén szűnt meg állami nyomásra a Fébé – az üdülő az Egyetemes Egyház gondozásába ment át, így mindketten egyházi alkalmazottak lettünk. Ez annyit jelentett, hogy most már fizetést is kaptunk, korábban ugyanis mindent szolgálatból tettünk. Ruhát, ennivalót kaptunk, egyébre nem is volt szükségünk. Ennek ellenére életemnek a legszebb éveit voltak ezek. Napenként megtapasztaltam Isten áldott kezének vezetését és oltalmát, életté lett számomra az ige: „Minden gondotokat őreá vessétek, mert néki gondja van reátok.” Annyira megszoktam ezt az állapotot, hogy még ma sem tudok igazán bánni a pénzzel. Csak akkor viszem magammal a pénztárcámat, ha feltétlenül szükséges.

**„... velem együtt lépeget
Házasságunk rögös útján,
Örömök, próbák között,
De a hűség ma is szilárd,
Mely kettőnket összeköt.”**

Bagolyirtásról 1954 januárjában jöttem el, Pásztóra költöztem, ahol mentőápolóként dolgoztam. Négy hónapot töltöttem el itt, amikor majdnem komoly baleset ért. Egyik éjjel riasztottak minket, egy súlyos betegért kellett mennünk. Útközben gépkocsivezetőnk elütött egy nyulat, s megkért, hogy lépjek már ki érte. Kiugrottam a „vadászsákmányért”, miközben ő lassan tolatni kezdett hátrafelé. Én ezt nem vettem észre, és megcsúsztam, a jármű pedig átgázolt az egyik lábamon. Nem tört ugyan el, de nagyon alaposan összezúzta, s napokig borogatnom kellett.

Hamarosan áthelyezésemet kértem a nyíregyházi mentőállomásra, hogy közelebb kerülhesek leendő hitvesemhez. Kérésem meghallgatásra talált, s Pünkösdkor már a szabolcsi megyeszékhelyen dolgozhattam. Még ebben az esztendőben, összeházasodtunk. Július 10-én volt az esküvőnk a nyíregyházi evangélikus templomban. Rózse István evangélikus lelkész végezte az esküvői szertartást, az orgonánál pedig Gáncs Aladár ült. Házasságunk első hónapjait feleségem szüleinél töltöttük, mivel lakásunk még nem volt. Mindössze négy hónapot töltöttünk el itt, amikor felmondtam a mentősöknél, és Miskolcra költöztünk. A Diósgyőri Vasgyárba mentem dolgozni.

Új munkahelyemen rakodómunkás lettem, egy vasúti daru mellé osztottak be. Sajnos, nem nagyon bírtam ezt a munkát. Naponta harminchatezer ember fordult meg a gyár

területén, három műszakban. Gyakran történtek üzemi balesetek, nekem is majdnem összelapították a sínek az egyik lábamat. Be kellett látnom, hogy a vasszakma nem nekem való. A karácsonyt és az újévet már apósoméknál töltöttük.

Január első napjaiban Hajdúszoboszlóra költöztem a feleségemmel, három hívő nőtestvérünk otthonába, akik azért hívtak oda bennünket, hogy öregségükben majd mi gondozzuk őket. A városi virágkertészetben helyezkedtem el, a feleségem pedig a háztartást látta el. Házigazdáinknak volt egy másik háza is, mégpedig a város központjában. Mivel üresen állt, odaköltöztünk, nehogy valaki jogtalanul lefoglalja az üres lakást. Meglehetősen primitív építmény volt, a padlója földes, ráadásul még mélyebben is feküdt az utca szintjénél. Az ajtók és ablakok rosszul záródtak, kályha nem volt benne. Később szereztünk egy ún. jancsi-kályhát, azzal fűtöttünk télen. Sokat dideregtünk, mert sehogyan sem nagyon tudtuk felfűteni a hatalmas szobát. Nyáron házigazdáink eladták a házat, így nekünk ismét költöznünk kellett. A kérdés csak az volt, hogy hová? Albérletet nem sikerült szerezni, még a tanácselnöknel is megfordultunk, de ő sem tudott segíteni. Az új tulajdonos viszont sürgetett minket, hogy ürítsük ki a lakást. Amikor már teljesen tanácstalanok voltunk, Isten csodálatosan közbelépett! A kistarcsai özvegy papnék otthonából kaptunk egy meghívást, ahová engem kazánfűtőnek, feleségemet pedig gondozónőnek hívtak meg. Nem sokat gondolkodtunk, így hamarosan Kistarcsán találtuk magunkat.

Megérkezésünk után a feleségem azonnal megkezdte kántori tanulmányait Trajtler Gábor evangélikus lelkésznel, akit már akkor az egyházzene nagy szakértőjeként tartottak számon. Azonban nem sokáig élhettünk itt békességben, mert hamarosan kitört az 1956-os forradalom. Közben megérkezett Erzsébet húgom halálhíre, aki Pozsonyban élt. Harminc éves korában távozott közülünk. A temetésére, sajnos, nem mehettem el, mert nem kaptam útlevelet. A forradalom alatt Isten megőrizte bennünket, és csendben végezhattük munkánkat. Abban az időben vettünk Pesten egy használt harmóniumot, amelyen feleségem sokat gyakorolt. Később már az intézet kicsiny kápolnájának harmóniumán kísérte az istentiszteleteket.

Első leányunk, Ilus, 1958. május 4-én született Budapesten, a Bethesda Kórházban. Az örömünkbe egy kis üröm is vegyült, mert a kistarcsai otthon vezetősége nem tudott tovább alkalmazni minket. Piliscsabára a Béthelbe, a mozgássérült gyermekek otthonába kerültünk, ahol feladatom a külső munkák végzése volt. Egyik volt diakonissza testvér otthonában kaptunk lakást Pilisligeten, egy használat nélküli mosókonyhában. Gyorsan berendezkedtünk, ami azért sem volt nehéz, mert alig voltak bútoraink. Több mint egy évig éltünk itt, amikor táviratot kaptunk Nyíregyházáról, az evangélikus egyházközségtől. Meghívást kaptam a hivatalsegédi állás betöltésére, amit nagy örömmel vettünk. 1958 szeptemberében érkezünk meg Nyíregyházára, egy pótkocsis teherautóval. A Kürt utcában kaptunk egy szoba-konyhás, hajópadlós lakást.

Örömünk határtalan volt, hisz rövidesen, 1960. február 28-án megszületett második gyermekünk, Joli. Ősszel átköltöztünk a Luther térre, az evangélikus templom mellé, egy üresen maradt szolgálati lakásba. Közel három évtizedet tölthettünk el itt, ahogy egyik versemben is leírtam: „*Nyíregyházán huszonhét év viharzott át fejem felett...*” (Új otthon felé). Az Úr kegyelméből húsz esztendőn keresztül működtem a gyülekezetben, mint hivatalsegéd, harangozó, pénzbeszedő és kisegítő kántor. Később beválasztottak a gyülekezet képviselő testületébe, ahol szintén nagyon sok áldott szolgálatom volt. A mai napig emlékeztetésekre maradnak számomra a nagy egyházi ünnepek, amikor a négyezer férőhelyes templomot zsúfolásig megtöltötték a gyülekezet tagjai. Meghatóak voltak a konfirmációi ünnepélyek, az óévi búcsúztatók és az újévi istentiszteletek is. Megszerveztük az újévvárást a gyülekezeti teremben, ahova mindig nagyon sokan eljöttek. Közvetlenül éjfél előtt bevonultunk a templomba, és ott köszöntöttük az újévet, miközben zúgtak a harangok. Ezen

kívül igen kedvesek voltak számomra a szeretetvendégségek is, ahol mindig nagyon színvonalas műsorokat adtak elő.

Gyülekezetünknek volt egy hatalmas énekkara, amelybe idővel mind a négyen bekapcsolódtunk. Igen sok alkalommal léptünk fel, nemcsak Nyíregyházán, hanem vidéken is. A karnagy az a Gáncs Aladár volt, aki az esküvőnkön orgonált. Nagyon közeli kapcsolatba kerültünk velük, a lelkész úr készítette fel a feleségemet a kántori szolgálatra, hitvese pedig sokszor kíséretet adott a harangozásban. Később Budapestre költöztek, és helyükre Bozorády Zoltánék kerültek. Az énekkar vezetését a sógorom, Nagyváti Pál vette át, aki közben elvégezte a levelező teológiát, és diakónus-lelkész lett belőle. A feleségem rendszeresen kántorizált az élími imaházban, de olykor a nagytemplomban is orgonált.

**„Itt a Sághegy alján
Van egy szép kis város,
Sok utcája, tere
Napfényes, világos.”**

Nyíregyházi pályafutásom befejeződött, amikor 1980. január 1-jén, hatvan éves koromban, húszévi szolgálat után, nyugdíjba mentem. Mint arról már szóltam, korábban is írtam verseket, de ezeket csak amolyan szárnypróbálgatásnak véltem, legtöbbjüket meg sem őriztem. Miután azonban a gyülekezeti szolgálatot letettem, mindinkább a versírás töltötte be az életemet. Nem öncélúan tettem ezt, hanem Istent, az Ő dicsőségét akartam szolgálni vele. Minden év termését bekötöttem, így egyre csak szaporodtak a bekötött könyvek.

Életem korábbi szakaszában nagyon sok élményben, eseményben volt részem. Leírni képtelenség lenne, eddig is csak szemelvényeket, rövid epizódokat tudtam felvillantani visszaemlékezésemben. Áldom az Urat, hogy az esztendő során mind hitben, mind bibliaismeretben egyre inkább gyarapodhattam. Tudom, mindez korántsem az én érdemem.

Nyíregyházán volt egy hívő közösség, amely hétfő esténként bibliaórán vett részt a gyülekezeti tanácsteremben vagy a lelkészi hivatalban. Péntek délutánon viszont általában hívő testvérek otthonában jöttünk össze imaórára. Ily módon a mi szolgálati lakásunkban is voltak közösségi imaórák.

Időközben mindkét lányunk eladósorba lépett. Elvégezték a nyolc általánost, majd a gimnáziumot. Ilus lányunk a lelkészi pályát választotta. Ottlyk Ernő püspök bocsátotta ki 1981-ben a lelkészi szolgálatba, s még abban az évben kihelyezték segédlelkésznek a Dunántúlra, Celldömölk-Alsóságra. Isten megáldotta őt ezen a helyen, nagyon sokat dolgozott. A gyülekezet pedig gyarapodott mind lelkieken, mind pedig külsőségeken: felújították a templomot, gyülekezeti termet alakítottak ki. Ilus 1984-ben ment férjhez, egy alsósági fiatalemberhez, Horváth Gyulához. Házasságukból négy leánygyermekük született. Sajnos, az életében kisebb törés állt be, tízévi szolgálat után lemondott a lelkészi állásáról. Miután a parókiát elhagyta, Celldömölkön vettek egy kertes házat, ma is ott élnek. Hitében nem rendült meg, viszont lelkészi szolgálatot nem óhajt végezni továbbra sem. Joli lányunk ipari szakközépiskolába járt, majd Nyíregyházán elvégezte az ápolónői tanfolyamot. Ő is hitben jár, jelenleg hirdető asszisztensként dolgozik, szolgálati területe a gyermekmunka.

Amikor még Nyíregyházán éltünk, több alkalommal is elutaztunk Ilus lányunkhoz Alsóságra, hogy segítségére legyünk a kerti munkákban és a háztartásban. Amikor megszülettek az unokák, még gyakoribbak lettek ezek a látogatások. Mivel a két város között elég nagy a távolság, az utazás költséges volt és fárasztó, úgy láttuk, hogy a legcélszerűbb, ha mi is Celldömölkre költözünk. Az egyik tízemeletes házban vettünk lakást, a hatodik emeleten. 1987 júliusában költöztünk, ami meglehetősen hosszadalmasra és kissé bonyolultra

sikeredett. Istennek hála, viszonylag rövid időn belül azért minden a helyére került. Életem legnagyobb részét mások lakásában éltem le, most végre nekem is lett saját otthonom!

Akkor már Celldömölkön és Alsóságban nagyon sok kedves ismerősre tettünk szert. Mindenképpen szeretném megemlíteni az alsósági gondnokházaspárt, Molnár Lajos testvérünket, és hitvesét, valamint Zsámboki Ida testvérünket, akik még látogatásaink idején gyakran befogadtak bennünket. Irántunk való áldozatos szeretetüket nem tudom eléggé meghálálni. Molnár Lajos gondok testvérünk közben már hazaköltözött Urához és Megváltójához, de kedves feleségével még ma is szoros kapcsolatban vagyunk. Zsámboki Ida testvérünk az autójával tett nekünk pótolhatatlan szolgálatot.

**„Nem ok nélkül él itt,
Isten hívó népe,
Azért, hogy ragyogjon
Arcán: Krisztus képe!”**

Feleségemet a Celldömölki gyülekezet hamarosan megválasztotta kántorának. Attól kezdve minden vasárnap ott ült az orgonánál, sőt még egy kisebb énekkart is vezetett. Istentiszteleti alkalmakon, főként a nagy ünnepek alkalmával léptek fel. Közben engem is presbiterré választott a gyülekezet, jelenleg éppen a második ciklust töltöm.

Mivel mindketten a Fébé tagjai voltunk, szoros kapcsolatban álltunk azokkal, akikkel korábban együtt szolgáltunk. Amikor több évtizedes kényszerszünet után 1989-ben az egyesület újjáalakult, felujjongtunk: Isten Szentlelke ismét hatalmasan munkálkodik! Decemberben gyűltünk össze a volt anyaház templomában, ahol az igét Harmati Béla püspök hirdette. Sok év után ismét találkozhattunk azokkal, akikkel valaha együtt harcoltunk az Úr ügyéért. Bizony, a legtöbben megöregedtek, mások viszont el sem jöttek: ők már otthon vannak Mennyei Atyjuknál.

Ezt megelőzően alakult meg Budapesten a Biblia Szövetség. Elnöke Borbély Béla református lelkész lett, főtákos pedig Sípos Ete Álmos lelképásztor. Béla bácsit még Vencsellőről ismertem, több alkalommal jártam nála. Az augusztusi csendesnapokra az ország különböző részeiről érkeztek kedves hívő atyafiak, hogy együtt dicsőítsék Urukat. Egyféle csendes demonstráció volt ez: bár az ébredési mozgalmak munkáját minden szinten igyekeztek ellehetetleníteni, Isten Lelkét nem lehet gúzsba kötni! Sokan jutottak itt hitre az igeszolgálatok, bizonyágtételek nyomán. Emlékszem, egy alkalommal még a pápuák földjéről is jöttek vendégek.

A Biblia Szövetségbe feleségemmel együtt én is beléptem. Mivel csak azok lehettek a szervezet tagjai, akiről két hitben járó testvér jó bizonyosságot tett, minket Béla bácsi, és kedves felesége, Erzsike néni ajánlottak felvételre. Mivel a Biblia Szövetség tagjai szétszórtnak élnek hazánk egész területén, ezért a vezetőség körzeteket hozott létre, hogy ezzel is serkentse a lelki munkát helyi szinten. A körzet élére körzetfelelősöket neveztek ki, így kaptam én megbízatást, hogy a Dunántúl nyugati részén próbáljam meg egybegyűjteni Isten népét. Ettől kezdve minden hónap harmadik szombatján körzeti bibliaórát tartunk a lakásunkon, amelyre mindig más és más előadót hívunk meg szolgálatra. Így fordult meg többek között körünkben Rejtő Mária néni, Szabó László ceglédi nyugalmazott református lelkész, Tomka Gyula bácsi Budapestről és még sokan mások. Rejtő Mária néni igemagyarázatai különösen emlékezetesen maradtak számomra. Áldott eszköze volt az Úrnak, szüntelenül a falvakat, városokat járta és hirdette az evangéliumot:

*„Utazó követként szolgált
Több mint ötven éven át,
Már láthatja színről-színre*

Küldőjét, dicső Urát!”

**„Amíg égett, világított
Mert csak szolgálni áhított.
Szolgálatát befejezte,
Test-ruháját levetette:
Ott van ő már égi fényben,
Meváltottak seregében!”**

Az 1994. esztendő, sajnos, sok keserűséget hozott számunkra. A feleségem súlyosan megbetegedett, és a kór egyre inkább elhatalmasodott testében. Júniusban lemondta a kántori szolgálatot, mert annyira elgyengült, hogy már a karzatra sem tudott felmenni. A nyarat már Hegyfalun töltötte, a tüdőszanatóriumban. Szeptemberre kissé jobban lett, így hazaengedték. Egy ideig jól érezte magát, ám novemberben ismét ágynak esett. Sajnos, már nem kelt fel többé. Néhány napra a helyi kórházba vitték be gyógykezelésre, de állapota nem javult. December elején hazahoztuk, de már nagyon gyenge volt. Hétfőn még eljött egy kedves vidéki testvérünk, hogy meglátogassa őt. Együtt imádkoztunk, hálát adtunk a megtett útért, a közös szolgálatokért. A feleségemnek ez volt az utolsó imádsága. Miután a vendég távozott, rosszul lett, s hamarosan visszaadta lelkét Teremtőjének. Bár sejtettük, hogy közeleg a végső búcsú ideje, mégis fáj, hogy ilyen gyorsan ment el közülünk. Mintha belőlem szakítottak volna ki valamit.

Urunk negyven közös évet ajándékozott nekünk, amelyet szeretetben, békeességben éltünk le. Van, aki többet kap, van, aki kevesebbet. Én hálás vagyok az Úrnak a négy évtizedért, hálás vagyok a két gyermekért és a négy unokáért. Ők mindannyian Isten drága ajándékai a számomra. Negyvenedik házassági évfordulónkról egy versben emlékeztem meg közös utunkról. Ezzel köszöntöttem feleségemet, s a mai napig ott őrzöm a Bibliámban:

Köszönjük a negyven évet

*Negyven év bár
Hosszú idő,
Időtlenben
Pillanat.
Sok örömet
És sok próbát
Éltünk negyven
Év alatt.*

*Ezért szívünk
Isten iránt
Csak hálával
Van tele,
Hisz sokszor
Csak hajszálon
Múlott kettőnk
Élete.*

*Gyermekeink,
Unokáink
Szeme mosolyt
Hint le reánk,
Kell ennél
Nagyobb öröm?
Hála érte,
Jó Atyánk.*

*Köszönjük a
Negyven évet,
És azt, ami még
Hátra van.
Meváltónknak
Tetsző módon
Tölthessük el –
Boldogan.*

Amikor ez a vers született, még magam sem gondoltam, hogy feleségem számára még csupán öt hónap adatik. Nehéz volt tőle búcsút vennem, de vigasztalást és erőt ad Isten drága Igéje: „Azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van.” Ezért, fájó szívvel ugyan, de Isten

kezeből fogadtam el ezt a nehéz próbát is, és az Ő szent akaratában megnyugodva engedtem el drága feleségem kezét.

Feleségemet december 15-én temettük el a celldömölki evangélikus temetőben. Most már ott várja a feltámadás dicsőséges hajnalát. A vigasztalás ígét Sághy András evangélikus lelkész úr hirdette. Fájdalmamat enyhítette az a hit és öröm, hogy hitvesemnek az örökélet jutott osztályrészül, s ő most már otthon van Teremtőjénél. Átlépett azon a küszöbön, amely a földi életet elválasztja az örökkévalóságtól. Ő már ott van az üdvözültek seregében, ahol Isten megváltott gyermekei gyülekeznek, mint Jézus Krisztus vérén megváltott menyasszony, hogy a feltámadáskor magukra öltse az üdvözültek fehér köntösét.

**„Hű Megváltónk, Te szólj,
Mindig általunk,
A Te szavad éltet,
Nem a mi szavunk.
Lelked által, legyünk
Mindig útrakész,
Ha mennyből – váratlan –
Értünk visszatérsz!”**

Uram kegyelméből már túl vagyok a nyolcvanadik életévemen. Egyedül Mennyei Gazdám tudja, mennyi időt kell még töltenem ebben a gyenge porsátorban. Hála Neki, nem unatkozom, mert úgy érzem, van még mit elvégezni ezen a földön. Kiterjedt levelezést végzek, s ha Uramnak üzenete van számomra, azt versbe öntöm. Az ilyen jellegű szolgálataimat vers-misszióknak neveztem el, mert mindenkor a lélekmentést kell, hogy szolgálja. Mindaddig, amíg az emberek olvasnak verseket, s amíg Isten nélkül élnek a földön. Vallom, hogy nincs szebb szolgálat, mint a lélekmentés szolgálata. Erre is buzdít minket az ige: *„Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és az igazság ismeretére eljusson”*.

Néhány esztendeje egy új szolgálati lehetőséget is tárt elém Isten. Gyülekezetünk lelkipásztorával és egy kedves hívő leánnyal karácsonykor meglátogatjuk a helyi kórház betegeit. Benyitunk minden kórterembe, rövid karácsonyi áhítatot tartunk, énekelünk. A betegek legtöbbször könnyes szemmel hallgatják Jézus Krisztus születésének történetét és az igemagyarázatokat. Az arcokon lepergő könnyecsek bizonyítják a leginkább, hogy mennyi áldást rejtenek ezek a látogatások.

Ezen kívül nagy örömet jelent számomra a rádiós szolgálat. A Magyar Evangéliumi Rádió műsorában rendszeresen szerepelek, rövid igemagyarázatokkal, elmélkedésekkel. A visszajelzések azt igazolják, hogy az emberek szívesen hallgatják, és igénylik az evangéliumot. Isten előtt hálával, mondhatom el, hogy verseim is egyre több emberhez jutnak el. Több egyházi és evangéliumi folyóirat közli őket, sőt nyomtatásban már több kötetem is megjelent. Munkámról, verseimről, ars poeticámról abban az interjúban vallottam, amit a Biblia és Gyülekezet egyik munkatársa készített velem nyolcvanadik születésnapomon:

BÖLCSŐ ÉS SÍR KÖZÖTT

Beszélgetés Pecznyík Pál költővel

Pecznyík Pál neve ismerősen cseng nemcsak hívő keresztyén berkekben, hanem mindazok körében, akik szeretik a szép verset. Írásaival gyakran

találkozunk evangéliumi és egyházi folyóiratokban, a közelmúltban pedig több verses kötete is megjelent. Annak ellenére, hogy sokan szívesen olvassák őt, verseit pedig sokfelé szavalják, magáról a költőről vajmi keveset tudunk. Festői környezetben, egy szépalmai konferencia szünetében ültünk le beszélgetni, ahol életútjáról, szolgálatáról, költészetéről faggattuk.

Pali bácsi, kérjük, mutakozzon be a Biblia és Gyülekezet olvasóinak!

Az Alföldön születtem, Kiskőrösön, 1919. november 18-án. Nagy szegénységben, sok-sok nélkülözés közepette nőttem fel egy többgyermekes családban. Szüleim küzdelmes munkával keresték meg a mindennapi betevő falatot, így alig hogy felcseperedtem, magam is kenyérkeresővé lettem. Húsz éves koromig voltam a szülői háznál, amikor akárcsak a mesebeli szegénylegény, elindultam szerencsét próbálni. Hamarosan kitört azonban a háború és 1941-ben katonai szolgálatra hívtak be. Még fel sem eszméltem, s máris Ukrajnában találtam magam, ahonnan csak egy bő esztendő múlva tértem vissza a civil életbe. Utólag azt kell mondanom, hogy egyedül az Úr különös kegyelme őrzött meg, s neki köszönhetem, hogy egyáltalán életben maradtam.

Ekkor már az Isten útját járta?

Szó sincs róla. Ez idő tájt még nem érdekelték különösképpen a hit dolgai. Jó evangélikusként eljárógattam néhanapján a templomba, de ez volt minden kapcsolatom Istennel, az egyházzal. 1942 nyarán, amikor visszatértem Kijev mellől, úgy döntöttem, hogy tanulni fogok, s beiratkoztam a nagytarcsai népfőiskolába. Itt találkoztam Kozma Ferenc diakónussal, aki akkor a FÉBÉ Diakonissza Egyesület munkatársaként végzett igen áldott evangéliumi szolgálatot. Csodálatos ember volt, rendkívül nagy hatást gyakorolt rám a szelídsége, türelme és a belőle áradó szeretet. Ő keltette fel érdeklődésemet az ige iránt, tanított, biztatott, megkedveltette velem a Bibliát. Így történhetett meg, hogy hamarosan döntöttem Jézus Krisztus mellett.

Mi volt az, ami végül megtérésre indította?

Egyik alkalommal Kozma testvér Modersohn Ernő: „Az Ember Fiának napjaiban” című könyvéből olvasott fel, s ebben olyan élesen kirajzolódott előttem Jézusnak, mint Megváltónak és Szabadítónak az alakja, hogy tudtam: ő az egyedüli út, amely megoldást ad a problémáimra és elvezet az üdvösségre. Azt azért mindenképp el kell mondanom, hogy mindez nem egyik napról a másikra történt. Ez egy hosszas folyamat, valamint sok-sok lelki tusa eredménye volt.

Hogyan alakult tovább az élete?

1943 tavaszán beléptem a FÉBÉ-be, és mint diakónus az egyesület tagja voltam egészen annak megszűnéséig, vagyis 1951-ig. Nem voltak ezek könnyű évek, ám mégis rengeteg áldást rejtettek magukban. Itteni megtapasztalásaimnak később igen nagy hasznát vettem szolgálataimban, munkámban. Amikor a FÉBÉ feloszlott, az Evangélikus Egyház vett át, s az egyház keretében működtem tovább. Ekkor már a Mátrában volt a szolgálati helyem, mégpedig Bagolyirtáson. Itt dolgozott Simkó Erzsébet diakonissza nővér is, akivel igen közeli kapcsolatba

kerültünk, s akit nem sokára feleségül is vettem. 1954. július 10-én esküdtünk egymásnak örök hűséget. Egyébként még ebben az évben kiléptem az egyházi szolgálatból, és Pásztón, az Országos Mentőszolgálatnál vállaltam munkát, mint mentőápoló. Innen azután Nyíregyházára költöztünk, ahol egy ideig hasonló beosztásban dolgoztam. Néhány hónappal később kiléptem a mentősöktől, majd a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközségben vállaltam szolgálatot, mint diakónus. Ugyanakkor a feleségem a kántori szolgálatokat látta el a gyülekezetben. Innen mentünk nyugdíjba több mint húszévi szolgálat után. Közben két lányunk született, akik ma már felnőtt emberek, s mindketten az Urat szolgálják.

Mikor kezdett el versírással foglalkozni?

Az első zsengeim akkor születtek, amikor még mindössze tizennégy éves voltam. Magam sem tudom, mi indított arra, hogy formába öntsem gondolataimat. Azt hiszem, inkább ösztönösen cselekedtem, mint tudatosan. A versírás később szenvedélyemmé vált, különösen a kezdeti sikerek után. Az első lökést az adta, amikor a nagytarcsai népfőiskola egyik ünnepélyén előadhattam „A tavasz ébredése” című versemet. Ez akkor komoly buzdítás volt számomra. Rímfaragással Bagolyirtáson kezdtem el nagyobb alapossággal foglalkozni, ekkorra szinte életem részévé vált az írás. Amióta pedig nyugdíjba vonultam, s feleségemmel a leányunkhoz költöztem Celldömölkre, még intenzívebben dolgozok. Ma már el sem tudom képzelni az életemet versírás nélkül. Csaknem 2500 hosszabb-rövidebb költeményem van. Számomra minden vers egy-egy imádság, s mivel imádkozó ember vagyok, szinte törvényszerű, hogy ennyit írtam. Persze, ez nem jelenti azt, hogy csak rímekben tudok beszélgetni Istennel! Egyébként minden versért, amit leírok, Neki adok hálát, s szeretném, ha minden versem Őt dicsőítené.

Hol jelentek meg ezek nyomtatásban?

Írásaimat több folyóirat is leköszölte, mint pl. a Vetés és Aratás, a Biblia és Gyülekezet, az Evangélikus Élet, a Reformátusok Lapja, vagy a Mártírok Hangja. Ezek egy része később könyv alakban is megjelent, hisz eddig négy verseskötetem látott napvilágot: *Arccal a fény felé* (1990), *Vár az atyai ház* (1991), *Próbák földjén* (1995) és az *Élő kövek temploma* (1996). Az első kettőt 3000-3000, a harmadikat 1200, a negyediket pedig 1500 példányban adták ki. Közkézen forog egy énekeskönyvem is, amelyet *Evangéliumi énekek gyűjteménye* (1996) címmel jelenttettem meg 400 példányban, s amelyet több gyülekezetben és közösségben is szívesen forgatnak.

A könyvek kiadásában (melynek anyagi terheit testvéri segítséggel jómagam viseltem) különösen sokat segítettek hívő atyámfiak: Vohmann Péter, az Evangéliumi Kiadó munkatársa és Kaczor Vilmos barátom Zalaegerszegről. Az ő biztatásuk és támogatásuk nélkül terveim nem valósulhattak volna meg. Legalább ekkora köszönettel tartozom azonban Füle Lajosnak és Farkas Géza testvéremnek, akik a kéziratok gondozását vállalták. Nagyon sok írásom van továbbra is az asztalfiókban, pl. mintegy félszáz zsoltár verses átírata – ezek közül már több elhangzott a Magyar Evangéliumi Rádió műsoraiban. Mintegy tíz évvel ezelőtt írtam egy passiójátékot, Jézus születésének történetét a négy evangélium alapján (ezt a celldömölki fiatalok adták elő). Sajnos, anyagi nehézségek miatt újabb kötetek kiadására jelenleg nem tudok vállalkozni, de

bízom abban, hogy írásaim így is eljutnak az emberekhez. Amit teszek, Isten iránti hálából teszem, mindazért, amit tőle kaptam. A versírást én missziónak tekintem, vágyam, hogy minél több elveszett lélek ismerhesse meg verseimen keresztül az Urat!

Úgy tudom, Pali bácsi még ma is aktív igeszolgálatot végez?

Igen, a Biblia Szövetség celldömölki körzetének vagyok a felelőse, mindenese. Ezen kívül presbiter vagyok a Celldömölki Evangélikus Gyülekezetben. Aktívan részt veszek a Magyar Evangéliumi Rádió munkájában, amelynek 1994 óta állandó munkatársa vagyok. Szívesen részt veszek még az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) rendezvényein, csendeshetein is. Szívesen utazok vidékre, így szolgáltam már a Lepramisszió, a Mártírok Hangja Alapítvány és más evangéliumi egyesületek alkalmain. Ugyanakkor felléptem több író-olvasótalálkozón is (Kiskőrös, Ajka, Noszvaj, Kissomolyó). Feleségemet az Úr 1994-ben hazaszólította mellőlem, azóta Jolika lányommal élek. Lakásunkat közösségi alkalmak megtartására használjuk, ahol gyakran szoktam igemagyarázatokat tartani, s ilyenkor verseimből is felolvasok.

Végezetül: mi ad értelmet munkájának, szolgálatának?

Hálából Istennek a megváltott életemért szeretném verseimen keresztül Jézushoz vezetni az embereket. Mindaddig, amíg erőm engedi, hirdetni akarom Krisztus evangéliumát. Ha ezt nem tenném, úgy érzem, véka alá rejteném a gyertyámat, az Úrtól kapott világosságot, elásnám azt az egyetlen talantumot, amit ő azért adott, hogy sáfárkodjak vele. Miként tekintek szolgálataimra? Hadd válaszoljak egyik kedves versem soraival:

*„... de hát nem is az a fontos,
Melyik házban, hol születtem,
Hanem az, hogy az emberek
Családjába beléphettem.*

*Hogy ott hasznos szolgálatban
Töltsem múltó éveimet,
Hiszen azért adta Isten
Rövid távú életemet.*

*Éveim meg egyre múlnak,
Rég volt a nyár, őszbe járok,
Ámde bölcső és sír között
Közelebb a sírhoz állok.*

*Hála érte, ha marad még
Némi emlék majd utánam,
S nem tűnők le nyomtalanul
Mint nádtetős szülőházam.”*

Margit István

(Biblia és Gyülekezet, 1997/3)

**„Ha váratlan elhívsz,
Nappal vagy éjjelen,
Utolsó versem is
Csak Téged dicsérjen!”**

Amit életem krónikájában leírtam, azok csak egymás után sorakozó képek, felvillanások. Bizonytal sok minden kimaradt, amit szerettem volna leírni. Hiszem azonban, hogy így is áldást jelenthet mindazok számára, akik elolvassák. Nem én szerettem volna nagy lenni történeteimben, hanem a nagy Istent akartam közelebb hozni az emberekhez. Az a szerény kérésem az Úrhoz, hogy mindazt, ami jó volt az életemben, tegye áldássá, ami pedig bűn volt, azt bocsássa meg, törölje el, mint a felleget. Tisztában vagyok azzal, hogy koldusként mezítelenül jöttem erre a világra, s így is fogok távozni. Életem krónikáját befejezem, de életemre a végső pontot Isten helyezi majd oda. Addig azonban, amíg az én Mennyei Atyám él, szeretnék Neki szolgálni. Hálából, a megváltott életért és üdvösségemért!

Ami még megmaradt emlékeim kosarában

*Gyermekségem éveire
Ha ma visszanézek,
Felsejlik a messze múltból,
A kis családi fészek.
Cseréptető kicsi ház volt,
Hetet éltünk benne,
Föld-padlójú szoba, konyha,
S családunk a lelke.
Kemence volt a szobánkban,
Meg asztali tűzhely,
Éjjel hálószoba volt,
Nappal cipésműhely.
Apám csizmadia mester,
Csizmát, cipőt fordott,
Így a család, bizony sokszor
Lyukas cipőt hordott.
Mert ha másét javította,
Pénzt is kapott érte,
Így cipőink javítását,
Mindig csak ígérte.
Szobánkban egy kis ablakon
Áradt a nap fénye,
Borús napokon jó anyám
Volt a szobánk fénye.
Így morzsoltuk az éveket,
Két szülő, öt gyermek,
Bútorunk csupán két ágy volt,
S az asztal a fal mellett.
Számunkra a kárpitos ágy,
Csak rózsaszín álom,*

*Ínséges napok is voltak,
Sokszor voltam éhes.
Apám télen korán reggel
Már cipőt javított,
Petróleum lámpa fénye,
Gyéren világított.
Aztán egy nap ágynak esett:
Forró, lázas testtel,
Fél óra múltán, tüdőbajban,
Fiatalon hunyt el.
Anyám korán megözvegyült,
Körötte öt gyermek,
Birkózott a szegénységgel,
Míg a napok teltek.
Évek múlva, mi nagyobbak
Már dolgozni jártunk,
Ám a messze távolból is,
Mindig haza vágytunk.
Míg egy súlyos árvíz nyomán
Házunk összeomlott,
S többé nem láthatta szemünk,
A kedves kis otthont.
Sok évtized múlt azóta,
Már csak hárman élünk,
Szüleink sírban pihennek,
És két hű testvérünk.
Azóta már nagyobb ház áll,
Régi házunk helyén,
A régiek sok emléke,
Így tódult ma élelem.*

*Jót aludtunk, friss szalmával
Töltött szalmazsákon.
Bár az ágyon az öt gyermek,
Csak keresztben fért el,
Mi mégsem cseréltünk volna,
Király gyermekével!
Ételünk is egyszerű volt,
Eléggé szegényes,*

*Megváltómtól üdvöt kaptam,
Nevét áldom érte,
Nála szebb, örök hajlék vár,
Hiszen megígérte!
Mindezt tanulságul írtam,
Hazám sok fiának,
Szegényei mindig voltak,
S lesznek e hazának.*

Celldömölk, 2001. júniusában

Pecznyík Pál (1919-)

Kiskőrösön született. Az általános iskolát szülőhelyén végezte, majd a nagytarcsai népfőiskola diákja lett. 1943-tól a Fébé Diakonissza Egyesület szolgálatába lépett. Évekig diakónusként dolgozott Bagolyirtáson, Kistarcsán és Piliscsabán, majd Nyíregyházára hívták gyülekezeti munkásnak. Nyugdíjba menetele óta Celldömölkön él. Eddig megjelent kötetei: **ARCCAL A FÉNY FELÉ** (Primo Kiadó, Budapest, 1990.), **VÁR AZ ATYAI HÁZ** (Magánkiadás, Celldömölk, 1991.), **PRÓBÁK FÖLDJÉN** (Magánkiadás, Celldömölk, 1995.), **ÉLŐ KÖVEK** **TEMPLOMA** (Magánkiadás, Celldömölk, 1996.), **ÉGRE RAJZOLT KERSZT ÜZENETE** (Fébé, Piliscsaba, 2000.). Versei rendszeresen megjelennek különböző evangéliumi és egyházi folyóiratokban.